

Sygn. akt XVII Ka 542/15

WYROK

W IMIENIU RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 października 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu w Wydziale XVII Karnym-Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący: SSO Dariusz Kawula

Sędziowie: SSO Alina Siatecka

del. SWSG Bartosz Stangierski /spr/

Protokolant: apl. radc. Michał Brukwicki

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu Macieja Nowaka (del.)

po rozpoznaniu w dniu 15 października 2015 r.

sprawy **M. B. (2)**

o wydanie wyroku łącznego

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Środzie Wlkp. z dnia 1 kwietnia 2015 r. – sygn. akt II K 20/15

1. Utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok,
2. Zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. Zuzanny Taranczewskiej kwotę 177, 20 zł (w tym VAT) tytułem zwrotu kosztów obrony udzielonej skazanemu z urzędu;
3. Zwalnia skazanego od obowiązku zwrotu Skarbowi Państwa kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze, w tym od opłaty za II instancję.

Bartosz Stangierski Dariusz Kawula Alina Siatecka

Sygn. akt XVII Ka 542/15

UZASADNIENIE

M. B. (2) był karany wyrokami Sądu Rejonowego w Środzie Wielkopolskiej następującymi wyrokami:

1. z 7 maja 2013 r. w sprawie II K123/13, za przestępstwo z art. 178a § 1 i 4 kk i art. 177 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk, popełnione 31 grudnia 2012 r., na karę 2 lat pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby, zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych na okres 10 lat,, przy czym, postanowieniem tut. Sądu z 29 lipca 2014 r. zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności,
2. z 30 września 2013 r. w sprawie II K 409/13, za występki z art. 178a§ 1 i 4 kk, popełniony 13 kwietnia 2013 r. na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby, zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych na okres 4 lat, przy postanowieniem tut. Sądu z 16 września 2014 r. zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności,

3. z 24 kwietnia 2014 r. w sprawie II K 754/13, za występki z art. 279 § 1kk, art. 278 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk i art. 64 § 1 kk, a także z art. 178a § 1 i 4 kk w zw. z art. 64 § 1 kk, popełnione 24 października 2013 r., na kary - odpowiednio - 2 lat pozbawienia wolności oraz roku pozbawienia wolności, łączną karę 2 lat i 2 miesięcy pozbawienia wolności, zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 10 lat,

4. z 9 września 2014 r. w sprawie II K 359/14, za występki z art. 278 § 1kk w zw. z art. 64 § 1 kk, popełniony w okresie 12-17 kwietnia 2014 r. na karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat próby.

Wyrokiem łącznym z dnia 1 kwietnia 2015 r. Sąd Rejonowy w Środzie Wlkp. (II K 20/15) orzekając na wniosek M. B. (2):

1. rozwiązał węzeł kary łącznej orzeczonej wyrokiem w sprawie II K 754/13,
2. na podstawie art. 85 kk, 86 § 1 kk połączył kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami opisanymi w pkt I i II i wymierzył skazanemu karę łączną 3 lat pozbawienia wolności,
3. na podstawie art. 90 § 2 kk orzekł wobec skazanego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 10 lat
4. na podstawie art. 85 kk, art. 86 § 1 kk i art. 89 § 1 kk połączył kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami opisanymi w punktach III i IV i wymierzył skazanemu łączną karę 3 lat pozbawienia wolności,
5. stwierdził, że w pozostałym zakresie wyroki podlegają odrębnemu wykonaniu.

Nadto Sąd orzekł o kosztach nieopłaconej obrony udzielonej M. B. (2) z urzędu oraz zwolnił go w całości od ponoszenia kosztów sądowych.

Sąd zważył, co następuje:

Wniesiona apelacja okazała się bezzasadna.

Stosownie do treści art. 85 kk, jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu, sąd orzeka karę łączną, biorąc za podstawę kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa. Zgodnie z uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - Izby Karnej z dnia 25 lutego 2005 r. (sygn. I KZP 36/2004, OSNKW 2005/2/13) pierwszy wyrok, w rozumieniu art. 85 kk, to chronologicznie pierwszy wyrok, który zapadł przed popełnieniem przez skazanego kolejnych przestępstw. W uzasadnieniu tejże uchwały wskazano, że za takim stanowiskiem przemawiają zarówno rezultaty wykładni językowej art. 85 kk, jak i wynik interpretacji systemowej, z której wynika, że żaden przepis prawa materialnego, ani procesowego nie zobowiązuje sądu do wyboru wariantu najkorzystniejszego dla sprawcy. Słusznie podkreśla się, że ratio legis art. 85 kk polega na tym, że sam wyrok zapadły powinien być dostatecznym ostrzeżeniem dla skazanego przed popełnieniem nowego przestępstwa. Natomiast gdyby nadal istniała perspektywa łączenia kar, groźba kary za popełnienie nowego przestępstwa straciłaby na ostrości. **Instytucja wyroku łącznego nie stanowi rodzaju premii dla przestępcy popełniającego większą liczbę przestępstw, lecz opiera się na założeniu, że samo wydanie wyroku powinno być ostrzeżeniem dla skazanego przed popełnieniem nowego przestępstwa** (por. także postanowienie SN z dnia 23 listopada 2003 r., sygn. akt IV KK 295/02, opubl. w OSNKW 2004, poz. 7 oraz postanowienie SN z dnia 18 marca 1982 r., opubl. w OSNPG z 1981 r., nr 5, poz. 43). Obowiązkiem sądu jest zatem wydanie wyroku łącznego (art. 570 kpk) tylko, jeżeli zachodzą warunki do orzeczenia nim kary łącznej (art. 569 § 1 kpk), i po przyjęciu konfiguracji wyroków wedle reguł określonych w art. 85 kk.

Wydając wyrok łączny, sąd orzekający powinien przede wszystkim rozważyć, czy pomiędzy poszczególnymi czynami, za które kary już wymierzono, istnieje ścisły związek podmiotowo-przedmiotowy, czy też związek ten jest dość odległy

lub w ogóle go brak. Ponadto sąd winien zdecydować, czy okoliczności, które zaistniały już po wydaniu poprzednich wyroków przemawiają za korzystnym, czy niekorzystnym ukształtowaniem kary łącznej (por. wyroki SN: z dnia 25.10.1983 r., sygn. IV KR 213/83, opubl. w OSNKW 1984/5-6/65 oraz z dnia 11.02.1976 r., sygn. I KR 292/75, opubl. w OSNKW 1976/10-11/128). W zależności od okoliczności konkretnej sprawy kara łączna może być wymierzona przy zastosowaniu zasady absorpcji (co sprowadza się do pochłonięcia kary niższej przez karę wyższą) lub zasady kumulacji (dążenie do sumowania wymiaru poszczególnych kar). W orzecznictwie ugruntowana jest zasada, iż im bliższe są związki czasowe i rodzajowe pomiędzy zbiegającymi się przestępstwami, tym bardziej wskazane jest zastosowanie przy wymiarze kary łącznej zasady absorpcji, natomiast im związki te są odleglejsze, tym pełniejsze winno być zastosowanie zasady kumulacji. Z kolei pośrednia zasada asperacji z jednej strony pozwala uniknąć nieuzasadnionego premiowania sprawcy popełniającego kilka przestępstw, do czego prowadzi dyrektywa absorpcji oznaczająca w istocie wymiar kary za jedno z przestępstw pozostających w zbiegu oraz praktyczną bezkarność w zakresie pozostałych, a z drugiej strony pozwala uniknąć konsekwencji w postaci kumulacji dolegliwości wynikającej z orzeczonych kar jednostkowych, a tym samym naruszenia zasad racjonalności wymiaru kary i zasad humanitaryzmu stosowania kar i środków karnych. Oparcie wymiaru kary łącznej na zasadzie absorpcji lub kumulacji traktować należy zatem jako rozwiązanie skrajne, stosowane wyjątkowo i wymagające szczególnego uzasadnienia, a podstawową regułą wymiaru kary łącznej powinna być zasada asperacji („Kodeks karny. Część Ogólna. Komentarz” pod red. A. Zolla, tom I, Zakamycze 2004 r., art. 86 teza 30, str. 1137).

Ponadto zgodnie z ugruntowaną w orzecznictwie zasadą, na wymiar kary łącznej istotny wpływ ma zachowanie się oskarżonego w zakładzie karnym albo w środowisku, w którym znajduje się po prawomocnym skazaniu poszczególnymi wyrokami (por. wyrok SN z dnia 12.09.1985 r., sygn. II KR 245/85, opubl. w OSNKW 1986/5-6/39). Kara łączna w wyroku łącznym powinna być bowiem tak ukształtowana, aby jak najlepiej spełnić cele w zakresie oddziaływania wychowawczego na skazanego (por. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dn. 20 września 2001 r., sygn. AKa 154/01, opubl. w Prok. I Pr. 2002/04/26, por. także „Kodeks Karny. Część Ogólna. Komentarz” pod red. A. Zolla, Tom I, Zakamycze 2004, str. 1121 oraz podana tam literatura).

Przechodząc do zarzutów zawartych we wniesionej apelacji, należy stwierdzić, iż Sąd Rejonowy prawidłowo dokonał połączenia kar jednostkowych. Orzeczenie zawarte w pkt 1, 2, 3, 4 i 5 zaskarżonego wyroku nie budzi żadnych wątpliwości i nie wymaga korekty.

I tak, w pierwszym rzędzie należy zwrócić uwagę, że Sąd I instancji prawidłowo uznał, że czyny popełnione przez skazanego w sprawach II K 123/13 i II K 409/13 tworzą realny zbieg przestępstw, albowiem każdy z nich został popełniony przed wydaniem pierwszego chronologicznie wyroku, to jest wyroku Sądu Rejonowego w Środzie Wlkp. z dnia 7 maja 2013 r., w sprawie II K 178/92 (tj. odpowiednio w dniach 31 grudnia 2012 r. i w nocy z 13 kwietnia 2013 r.).

Właściwie również Sąd I instancji uznał, że kolejny realny zbieg przestępstw tworzą czyny, co do których zapadły prawomocne wyroki w sprawach II K 754/13 i II K 359/14. Poszczególne czyny w wymienionych sprawach zostały popełnione w dniach 24 października 2013 r. (dwa czyny) i 12-17 kwietnia 2014 r., a zatem przed wydaniem pierwszego chronologicznie wyroku (w omawianym zbiegu) w sprawie II K 754/13 z dnia 24 kwietnia 2014 r. i jednocześnie po dniu 7 maja 2013 r. w którym zapadł wyrok w sprawie II K 123/13 (pierwszy chronologicznie wyrok z wskazanego wyżej zbiegu przestępstw).

Przechodząc meriti do zarzutów apelacji skonstatować należy, że, wbrew twierdzeniom apelującego, na całkowitą aprobatę zasługuje również wymiar kar orzeczony przez Sąd I instancji w wyroku łącznym. I tak, jeśli chodzi o pierwszy realny zbieg przestępstw (sprawy II K 123/13 i II K 409/13), to nie budzi wątpliwości Sądu odwoławczego zastosowana przez Sąd I instancji zasada asperacji, w wyniku której wymierzono skazanemu karę łączną 3 lat pozbawienia wolności w roku pozbawienia wolności. Wprawdzie oba te przestępstwa obejmowały czyn z art. 178a § 1 i 4 kk, niemniej w dniu 31 grudnia 2012 r. skazany B., nie tylko, że kierował pojazdem w będąc nietrzeźwym, ale nadto popełnił w tym stanie wypadek komunikacyjny, powodując u pokrzywdzonego skutki określone w art. 177 § 1 kk. Przy tym, wbrew twierdzeniom obrońcy, między popełnieniem tych przestępstw wcale nie zachodziła zbieżność czasowa; wszak skazany dopuścił się ich w odstępie kilku miesięcy. Wszystko to powoduje, że niesprawiedliwe, błędnie pobłażliwe byłoby

orzeczenie wobec skazanego B. za analizowane przestępstwa kary pozbawienia wolności z zastosowaniem pełnej absorpcji.

Odnosnie zaś kary łącznej wymierzonej skazanemu w sprawach II K 754/13 i II K 359/14, to zgodnie z przepisem art. 86 § 1 k.k., Sąd Rejonowy był władny wymierzyć skazanemu karę w granicach od 2 lat pozbawienia wolności (najwyższa kara jednostkowa) do 4 lat pozbawienia wolności (suma kar orzeczonych dwoma wyrokami). W ocenie Sądu Okręgowego i w tym zakresie nie zasługuje na aprobatę zarzut apelującego, iż Sąd I instancji nieprawidłowo zastosował zasadę asperacji przy połączeniu omawianych kar, wymierzając skazanemu karę łączną 3 pozbawienia wolności. Swoje stanowisko w tej kwestii Sąd I instancji szczegółowo i wyczerpująco przedstawił w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, zaś Sąd odwoławczy w pełni to stanowisko podziela. Należy jeszcze raz podkreślić, iż wysokość kary łącznej uzależniona jest od bliskości podmiotowej, przedmiotowej i czasowej popełnionych przestępstw, a także o od rodzaju i rozmiaru wyrządzonej szkody w mieniu, pobudek i sposobu działania sprawcy, jego właściwości i warunków osobistych, sposobu życia przed wkroczeniem na drogę przestępstwa i późniejszego jego zachowania, a nadto konieczne jest uwzględnienie dyrektyw karania określonych w art. 53 § 1 kk, a zwłaszcza względów na prewencję ogólną i indywidualną. Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, iż przy wymiarze przedmiotowej kary za zastosowaniem zasady absorpcji przemawiała co prawda zbieżność czasowa przestępstw będących przedmiotem rozpoznania w sprawie II K 754/13, jednakże konstatacja ta nie dotyczy już czynu objętego wyrokiem w sprawie II K 359/14, gdyż czynu tego skazany dopuścił się niemal pół roku po wcześniej wskazanych przestępstwach. Co więcej, analizowane czyny były całkowicie różnego rodzaju; dwa z nich godziły w mienie, trzeci zaś był przestępstwem przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji. Wszystko to wyklucza orzeczenie kary łącznej za analizowane czyny z zastosowaniem zasady absorpcji, uzasadnia zaś „wypośrodkowanie” wysokości kary przy użyciu zasady asperacji. W tym stanie rzeczy, wymierzenie skazanemu B. kary łącznej w wymiarze 3 lat pozbawiania wolności było w pełni zasadne.

Podkreślenia również wymaga, że przeciwko zastosowaniu zasady absorpcji w przypadku w obu wyżej analizowanych realnych zbiegów przestępstw nie przemawiały warunki i właściwości osobiste skazanego oraz sposób jego życia przed popełnieniem tych przestępstw – nadużywanie alkoholu, przebywanie w środowisku osób z marginesu społecznego, jak również po ich popełnieniu, w tym w trakcie przebywania w zakładzie karnym, gdzie skazany ma przeciętną opinię. Mieć jednocześnie należało na uwadze wielokrotną dotychczasową karalność skazanego za przestępstwa, fakt, iż jest on osobą niepoprawną i zdemoralizowaną, która całkowicie lekceważy zasady porządku prawnego.

Odnosząc się do prośby skazanego zawartej we wniosku o sporządzenie niniejszego uzasadnienia w sposób zrozumiały dla nie prawnika powtórzyć można, że orzeczenie kary łącznej nie musi przynosić skazanemu korzyści, to jest orzeczenia kary łącznej w wymiarze niższym od arytmetycznej sumy poszczególnych kar, czy też poprzez zastosowanie zasady absorpcji. Jak wskazano wyżej wymiar kary łącznej zależy od stopnia związku przedmiotowego i podmiotowego zbiegających się przestępstw, a nadto kluczowe znaczenie przy wymiarze kary łącznej ma względów na prewencyjne oddziaływanie kary, w znaczeniu prewencji indywidualnej i ogólnej. Nie budzi wątpliwości, iż popełnienie więcej niż dwóch przestępstw jest istotnym czynnikiem prognostycznym, przemawiającym za orzekaniem kary łącznej surowszej od wynikającej z dyrektywy absorpcji.

W realiach niniejszej sprawy, trafnie więc Sąd Rejonowy zastosował w obu przypadkach zasadę asperacji, albowiem nie ma żadnych podstaw, by „premiować” skazanego jako sprawcę więcej niż jednego przestępstwa poprzez doprowadzenie do sytuacji, gdy za jedno z przestępstw uniknąłby on praktycznie kary.

Brak było zarazem podstaw, by wykonanie wymierzonej oskarżonemu B. kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesić. Dotychczasowa karalność oskarżonego nie pozwalała bowiem sformułować wobec niego pozytywnej prognozy, że pomimo niewykonania kary przestrzegalby porządku prawnego. Popełnienie przez skazanego, kolejnych przestępstw wskazuje, że nie wyciągnął on należytych wniosków z poprzednich skazań, a tym samym jedynie kara bez warunkowego zawieszenia jej wykonania spełnić może cele określone przez ustawodawcę. Ewentualne warunkowe zawieszenie wykonania kary mogłoby natomiast co najwyżej wywołać u oskarżonego, jak i u innych osób, przekonanie o daleko idącej, nieuzasadnionej pobłażliwości organów wymiaru sprawiedliwości wobec sprawców powracających

na drogę przestępstwa, tym bardziej, że popełnione przez skazanego przestępstwa są tożsame rodzajowo (przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji albo przeciwko mieniu). Wielokrotność dotychczasowych naruszeń prawa, których dopuścił się oskarżony oraz stopień społecznej szkodliwości popełnionych przezeń czynów, jednoznacznie wskazują bowiem, że przypisane mu przestępstwa nie były jedynie incydem w jego życiu, ale wpisywały się w liczne naruszenia porządku prawnego, których dotyczyły poprzednie wyroki skazujące.

Wątpliwości Sądu odwoławczego nie wzbudziły również rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w pkt 3, 5, 6 i zaskarżonego wyroku, gdyż wynikały one wprost z przepisów powołanych odpowiednio w wymienionych punktach wyroku (zwolnienie skazanego z kosztów sądowych, tak w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, jak i odwoławczym uzasadnione było brakiem po jego stronie majątku, dochodów i ograniczonymi znacznie możliwościami zarobkowymi w związku z pozostawaniem w warunkach izolacji więziennej).

Reasumując, Sąd Odwoławczy nie dopatrywał się żadnych podstaw, aby zmienić lub uchylić zaskarżony wyrok, w związku z czym utrzymał go w całej rozciągłości w mocy.

Na podstawie § 14 ust 5 oraz § 2 ust 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zmianami), zasądzone od Skarbu Państwa na rzecz adw. Zuzanny Taranczewskiej kwotę 177,20 zł brutto koszty zastępstwa adwokackiego za postępowanie odwoławcze.

Jak wskazano wyżej, Sąd Okręgowy, w pkt 3 wyroku, na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. w zw. z art. 634 k.p.k. oraz art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (tj. Dz. U. z 1983 r., nr 49, poz. 223, ze zmianami), zwolnił skazanego od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze w całości, uznając, że oskarżony nie będzie w stanie ich ponieść ze względu na fakt odbywania kary pozbawienia wolności.

Bartosz Stangierski Dariusz Kawula Alina Siatecka